

Sygn. akt V ACa 1147/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Robert Obrębski

Sędziowie: SA Ewa Klimowicz-Przygódzka (spr.)

SA Marzena Miąskiewicz

Protokolant: sekretarz sądowy Izabela Katryńska

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K.

przeciwko Samodzielnemu Publicznemu (...) Szpitalowi (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 października 2016 r., sygn. akt IV C 486/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) Szpitala (...) z siedzibą w W. na rzecz (...) (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Marzena Miąskiewicz Robert Obrębski Ewa Klimowicz-Przygódzka

V ACa 1147/17 UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w postępowaniu upominawczym z dnia 22 I 2016 r. (...) (...) spółka z o.o. w K. domagała się zasądzenia od (...) Szpitala (...) w W. kwoty 126 097,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia wniesienia pozwu, tytułem zapłaty za dostarczony pozwanemu towar w postaci artykułów medycznych. Na dochodzoną kwotę składały się także skapitalizowane odsetki liczone od dnia następnego po terminie płatności poszczególnych faktur.

W dniu 25 II 2016 r. w sprawie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, od którego pozwany wniósł sprzeciw podnosząc w nim zarzut przedwczesnego wytoczenia powództwa z uwagi na brak podjęcia przez powoda negocjacji przed skierowaniem sprawy na drogę sądową. Ponadto w sprzeciwie zawarty został wniosek o rozłożenie dochodzonej kwoty na 2 raty kwartalne, płatne począwszy od dnia 1 VII 2016 r. oraz o odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu w oparciu o art. 102 k.p.c. z uwagi na jego trudną sytuację jako publicznej

jednostki służby zdrowia oraz wytoczenie przez powoda powództwa w sytuacji gdy tak naprawę pomiędzy stronami nie istnieje spór , a brak zaspokojenia roszczeń powoda wynika z niedofinansowania służby zdrowia.

Na rozprawie w dniu 6 X 2016 r. pełnomocnik pozwanego dodatkowo podnosił, iż roszczenia dochodzone w niniejszej sprawie wygasły ponieważ powód został zaspokojony przez (...) S.A. na podstawie zawartej z nią umowy o współpracy w ramach konsorcjów. Na powyższe okoliczności zgłosił wniosek dowodowy ze wspomnianej umowy oraz wniosek o zobowiązanie strony powodowej do złożenia potwierdzenia przelewów dokonanych w wykonaniu tej umowy .

Sąd Okręgowy powyższe wnioski dowodowe oddalił dzieląc stanowisko powoda, że są one spóźnione i wydał wyrok, którym uwzględnił powództwo spółki (...) (...) w K. w całości oraz zasądził od pozwanego na jej rzecz kwotę 11 435 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Z ustaleń faktycznych jakie legły u podstaw tego rozstrzygnięcia wynikało, że strony współpracowały ze sobą na podstawie umów, których przedmiotem była sprzedaż artykułów medycznych. W ramach realizacji tych umów pozwany składał zamówienia, a powód realizował je, wystawiając faktury VAT płatne w terminie 30 dni .

Pozwany pozostawał jednak w zwłoce z płatnością za 37 wystawionych faktur VAT, dlatego też powód pismem z 29 XII 2015 r. wezwał go do zapłaty kwoty 116 110,28 zł wraz ze skapitalizowanymi odsetkami w wysokości 9 987,22 zł w terminie do 10 I 2016 r.. Wobec bezskutecznego upływu tego terminu w dniu 22 I 2016 r. wystąpił z niniejszym powództwem.

Jako podstawa powyższych ustaleń wskazane zostały przedłożone do akt dowody w postaci dokumentów prywatnych oraz kserokopii dokumentów , które nie były w żaden sposób kwestionowane. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że oddalił, zgłoszony w sprzeczności od nakazu zapłaty, wniosek dowodowy pozwanego o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka D. S., ponieważ był to dowód zbędny do podjęcia merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie i niepotrzebnie tylko mógł doprowadzić do przedłużenia postępowania. Pozostałe wnioski dowodowe strony pozwanej zostały oddalone ponieważ były spóźnione.

Jako okoliczności bezsporne sąd I instancji uznał dostarczenie towaru przez powoda pozwanemu w ramach łączących strony umów , za kwotę wynikającą z wystawionych faktur .

Z okoliczności tych wynikało , że po stronie Szpitala powstał obowiązek zapłaty za otrzymany towar co uzasadniało uwzględnienie wytoczonego w niniejszej sprawie powództwa w całości, w tym co do odsetek, których wysokość powód ustalił w oparciu o ustawę z dnia 8 III 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz. U. 2013, poz. 403).

Jako niezasadny Sąd Okręgowy ocenił zarzut pozwanego dotyczący przedwczesności powództwa, wobec nie poprzedzenia jego wniesienia negocjacjami stron co do ugodowego załatwienia sprawy. Podnosił, iż w aktualnym stanie prawnym ewentualny brak w pozwie informacji, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, jest wprawdzie brakiem formalnym pozwu, jednak nie stanowiącym przeszkody w nadaniu biegu sprawie. Brak informacji w tym względzie, czy nawet informacja przeciwna, nie łączy się dla strony powodowej z negatywnymi konsekwencjami, albowiem intencją ustawodawcy wprowadzającego art. 187 § 1 pkt 3. k.p.c., jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2015, poz. 1595), było ułatwienie sędziemu oceny, czy sprawa może zostać skierowana do mediacji w toku postępowania sądowego.

W niniejszej sprawie brak było ku temu podstaw , albowiem pozwany pomimo skierowanego do niego wezwania do zapłaty nie uregulował należności, a po wniesieniu pozwu , mimo zapowiedzi zapłaty części zobowiązania do 1 VII 2016 r. , nie wypełnił tej deklaracji.

Odnosząc się do stanowiska reprezentowanego przez stronę pozwaną na rozprawie w dniu 6 X 2016 r. Sąd Okręgowy podniósł, iż w żaden sposób nie wykazała ona, że przedłożone do akt umowy konsorcjum stanowiły dowód na to, iż zobowiązanie Szpitala zostało spełnione przez spółkę (...) S.A. . Pozwany co prawda wnosił o zobowiązanie powoda

oraz spółki (...) S.A. do przedłożenia do akt dokumentów obrazujących wzajemne przepływy finansowe, jednak był to wniosek dowodowy spóźniony, a niezależnie od tego okoliczności na jakie został powołany były bezprzedmiotowe. Dokonanie ewentualnych rozliczeń pomiędzy powodem a spółką (...) S.A. nie ma bowiem znaczenia, wobec powszechnie obowiązującej zasady dotrzymywania umów. Oddalenie powództwa w sprawie doprowadziłoby poza tym do sytuacji, w której pozwany Szpital otrzymałby za darmo artykuły medyczne o wartości 116 110,28 zł.. Ponadto taką ewentualną umowę konsorcjum należałoby uznać za nieważną, zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku 2 VI 2016 r. wydanym w sprawie I CSK 486/15, iż nie jest dopuszczalne zawarcie umowy konsorcjum, w celu uzyskania uprawnień do wierzytelności należnej z tytułu wykonania świadczeń z tej umowy. Prowadzi to bowiem do faktycznego obrotu wierzytelnościami i narusza obowiązek określony w art. 54 ust. 5. ustawy o działalności leczniczej.

Sąd Okręgowy nie znalazł również podstaw do odstąpienia od obciążania pozwanego kosztami procesu w oparciu o art. 102 k.p.c.. Podnosił, że objęte pozwem należności były przeterminowane o kilkanaście miesięcy, a pozwany nie uregulował ich, pomimo wezwania do zapłaty. Poza tym z innych toczących się przed tym sądem postępowań również wynika, że pozwany Szpital stale nie płaci należności w terminie, a następnie wnosi o nieobciążanie go kosztami procesu po wytoczeniu powództwa. Ponieważ praktyka ta ma charakter powtarzający, nie może zasługiwać na ochronę prawną. Niewątpliwie sytuacja placówek publicznej służby zdrowia jest trudna, jednak problem w tym względzie ma charakter systemowy i nie można nim obciążać powoda, tylko Państwo. Sąd Okręgowy zwrócił ponadto uwagę, że działanie stron na polu leczniczym jest sprzężone, a rola powoda, dostarczającego niezbędne do leczenia artykuły medyczne jest równie istotna, jak pełnione przez pozwanego Szpitala funkcje lecznicze.

Także z uwagi na powyższe okoliczności nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek pozwanego o rozłożenie zasądzonych od niego należności na raty. Dodatkowo sąd I instancji podnosił, że pozwany swoją postawą doprowadził do sytuacji, w której powód na wiele miesięcy pozbawiony został należnej mu zapłaty za towar, co rzutowało na jego płynność finansową. Rozłożenie świadczenia na raty miałyby natomiast ten dodatkowy skutek, że powodowi nie przysługiwałyby odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat.

Z wyrokiem powyższym nie zgodził się pozwany skarżąc go w całości. W swojej apelacji podniósł następujące zarzuty:

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w szczególności poprzez pominięcie przez sąd I instancji przy ocenie materiału dowodowego istotnych okoliczności faktycznych, w tym podnoszonych przez pozwanego wskazujących, iż wobec wynikającego z art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej zakazu dokonywania zmiany wierzyciela, nie ulega wątpliwości, że (...) S.A. jako podmiot profesjonalnie zajmujący się obrotem wierzytelnościami i windykacją przystąpiła do konsorcjum z powodem wyłącznie w celu przejęcia wierzytelności i uzyskania tytułu dochodzenia ich na swoją rzecz, a nie faktycznego udziału w wykonaniu przedmiotu zamówienia, co oznacza, że umowa konsorcjum obarczona jest wadą nieważności,

- naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w szczególności poprzez pominięcie wskazywanej przez pozwanego okoliczności faktycznej, iż powód został zaspokojony przez spółkę (...) S.A. i okoliczności sprawy wskazują, że to ten wyspecjalizowany podmiot finansowy dochodzi należności na swoją rzecz,

- naruszenia art. 233 k.p.c., 232 k.p.c., 278 k.p.c. i 227 k.p.c. poprzez niezbadanie przez sąd I instancji legitymacji procesowej, w sytuacji, w której umowa ze Szpitalem zawarta była jedynie przez powoda, a nie (...) S.A. i powoda,

- naruszenia art. 227 w zw.z art. 258 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych pozwanego o złożenie umowy o współpracy w ramach konsorcjów pomiędzy powodem a (...) S.A. oraz tzw. lustracji finansowej dotyczącej stosunków gospodarczych pomiędzy w/w podmiotami, w sytuacji gdy dowód ten miał ostatecznie potwierdzić, że spółka (...) S.A. dokonała spłaty należności objętej pozwem na rzecz powoda, i że taki był rzeczywisty zamiar i cel zawarcia umowy konsorcjum,

- naruszenia art. 5 k.c. oraz art. 353¹ k.c. poprzez ich niewłaściwą wykładnię podczas gdy z materiału dowodowego sprawy w sposób ewidentny wynikało, że uczestnictwo spółki (...) S.A. w konsorcjum było nakierowane na osiągnięcie

skutku w postaci przejęcia długu i tym samym w rzeczywistości mamy do czynienia z faktycznym nabyciem wierzytelności, w sytuacji gdy przedmiot umowy był faktycznie wykonywany wyłącznie przez powoda i nastąpiła zapłata należności objętych pozwem przez (...) S.A. na rzecz powoda z zamiarem spełnienia świadczenia za pozwany Szpital,

- naruszenia art. 58 § 1 i 2 k.c. oraz 83 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji gdy (...) S.A. przystąpiła do konsorcjum z powodem w celu obejścia prawa i osiągnięcia skutku tożsamego z przeniesieniem wierzytelności ,

- naruszenia art. 876 § 1 i 518 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji gdy działania powoda i (...) S.A. polegające na zawarciu umowy konsorcjum były nakierowane na osiągnięcie skutku tożsamego z przelewem wierzytelności i tym samym wcześniejszą spłatą zobowiązań Szpitala wobec powoda przez N., co miało umożliwić tej spółce dochodzenie należności od pozwanego ,

- naruszenia art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej oraz art. 53 ust. 6 ustawy o ZOZ poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji gdy dokonanie jakichkolwiek czynności polegających na spłacie wierzytelności skutkuje faktyczną zmianą wierzyciela i tym samym wymaga zgody organu założycielskiego pozwanego co nie zostało dokonane i (...) S.A. nie była stroną umowy zawartej ze Szpitalem oraz dokonała zapłaty należności objętej pozwem na rzecz powoda z zamiarem spełnienia świadczenia za Szpital,

- naruszenia art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej i 53 ust 6 ustawy o ZOZ w sytuacji gdy umowa konsorcjum miała na celu przejęcie długu przez (...) S.A. , która dokonała zapłaty na rzecz powoda i tym samym zobowiązanie pomiędzy powodem a Szpitalem wygasło,

- naruszenia art. 356 § 1 i 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji gdy (...) S.A. dokonując spłaty długu pozwanego doprowadziła do wygaśnięcia zobowiązania Szpitala względem powoda,

- naruszenia art. 102 oraz 98 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku pozwanego o odstąpienie od obciążania go kosztami procesu w sytuacji gdy bezsprzecznie zachodzą przesłanki do uwzględnienia powyższego wniosku w niniejszej sprawie , co znajduje potwierdzenie w licznych orzeczeniach sądów,

- błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, w sytuacji gdy w rzeczywistości powód i (...) S.A. zawierając umowę konsorcjum miały świadomość ograniczeń wynikających z art. 54 ustawy o działalności leczniczej , a celem przystąpienia N. do konsorcjum było osiągnięcie skutku tożsamego z przeniesieniem wierzytelności , co skutkuje nieważnością tej umowy ,

- błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na przyjęciu, iż brak jest przesłanek szczególnych uzasadniających odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu , podczas gdy okoliczności sprawy nie uzasadniają takiego wniosku.

Mając powyższe na uwadze apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz odstąpienie od obciążania go kosztami procesu ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja strony pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie ponieważ część stawianych w niej zarzutów nie przystaje do argumentacji sądu I instancji przedstawionej w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, pozostała część jest bezzasadna . Apelujący zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 233 k.p.c., poczynienie błędnych ustaleń faktycznych jak i obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 5 k.c., 353¹ k.c., 58 § 1 i 2 k.c. , 83 § 1 k.c. , 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej argumentując to tym, iż rzeczywistym celem umowy konsorcjum zawartej pomiędzy powodową spółką a (...) S.A. było obejście przepisów prawa zakazujących obrotu wierzytelnościami przysługującymi wobec publicznych jednostek służby zdrowia, co oznacza , iż umowa ta jest nieważna.

Apelujący całkowicie pomija fakt, iż takie same stanowisko wyraził Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swojego wyroku podnosząc, że ewentualną umowę konsorcjum zawartą przez powódkę ze spółką (...) uznać należy za nieważną w myśl aktualnego stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 2 VI 2016 r. wydanym w sprawie I CSK 486/15. Dodać należy, iż na tym samym orzeczeniu Sądu Najwyższego pozwany skonstruował swoją apelację.

Mając powyższe na uwadze nie sposób oprzeć się wrażeniu, że wniesiona w niniejszej sprawie apelacja dotyczy innego rozstrzygnięcia niż wydanego w niniejszej sprawie, w czym utwierdza dodatkowo fakt powoływania się w niej na naruszenie przepisu dotyczącego umowy poręczenia (zarzut nr 7) czy też przywoływanie w uzasadnieniu okoliczności spełnienia świadczenia przez spółkę (...) na rzecz spółki (...) sp. z o.o. (str. 8).

Abstrahując jednak od powyższych nieprawidłowości jak i od wadliwego skonstruowania zarzutów obraży art. 233 § 1 k.p.c. (pominięcie okoliczności faktycznych podnoszonych przez pozwanego nie stanowi naruszenia tego przepisu) podnieść należy, że nietrafne jest stanowisko apelującego mówiące o tym, że wskutek zapłaty należności objętej niniejszym pozwem na rzecz powoda przez spółkę (...) S.A. w wyniku realizacji nieważnej umowy konsorcjum zawartej pomiędzy tymi przedsiębiorcami , doszło do wygaśnięcia zobowiązania Szpitala dotyczącego zapłaty należności za dostarczone mu produkty lecznicze, wynikającego z umowy , której stroną nie była (...) S.A.

Nawet gdyby przyjąć, że na podstawie umowy o współpracy w ramach konsorcjów , zgodnie z postanowieniami jej § 5 spółka (...) S.A. zrealizowała zapłatę na rzecz powoda należności za dostarczony pozwanemu towar, to nie doprowadziło to do zastosowania w niniejszej sprawie art. 356 § 2 k.c. ani w konsekwencji do wygaśnięcia zobowiązań pozwanego z tego tytułu.

Wskazany przepis ma bowiem zastosowanie wyłącznie w sytuacji kiedy spełniający świadczenie działa za dłużnika. Nie znajduje natomiast zastosowania gdy działanie osoby trzeciej nie będzie spełnieniem świadczenia za dłużnika , ale będzie realizacją zobowiązania tej osoby , wynikającą z umowy zawartej z wierzycielem (wyrok SN z 9 XII 2010 r. wydany w sprawie IV CSK 239/10).

W okolicznościach na jakie powoływał się apelujący spółka (...) S.A. zapłaciła powodowi za dostarczony stronie pozwanej towar w ramach wykonania zawartej z nią umowy o współpracy w ramach konsorcjów (§ 5 ust 4). Wykonywała tym samym własne zobowiązanie tj. zapłaciła cudzy dług , za który odpowiadała osobiście. Tego rodzaju zaspokojenie wierzyciela nie spowodowało tym samym wygaśnięcia długu głównego.

Po drugie zgodzić się należy z sądem I instancji i pozwanym, iż umowa o współpracy w ramach konsorcjów , na podstawie której lider konsorcjum tj. powód miał się zajmować przyjmowaniem i realizacją zamówień na dostawy towaru , przyjmowaniem i księgowaniem płatności, a członek konsorcjum monitoringiem zadłużenia zamawiającego , windykacją oraz finansowaniem kwot należnych od zamawiającego , w ramach którego to ostatniego obowiązku spółka (...) S.A. zobowiązała się w braku zapłaty przez zamawiającego należności za dostarczony towar w określonym terminie , zrealizować zapłatę na rzecz powodowej spółki jako lidera konsorcjum i następnie dochodzić od Szpitali powyższych należności - była umową nieważną , jako zmierzającą do obejścia art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej, zgodnie z którym to przepisem czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić tylko po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący.

Za utrwalony w judykaturze można uznać pogląd o szerokim znaczeniu określonego w tym przepisie pojęcia „czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej” i objęciu nim nie tylko czynności prawnych bezpośrednio prowadzących do zmiany wierzyciela, lecz wszelkich czynności prawnych, których skutkiem, choćby tylko pośrednim, w łańcuchu wywołanych zdarzeń prawnych, jest zmiana wierzyciela. Podkreśla się, że zamiarem ustawodawcy było, podyktowane względami ochrony zdrowia ograniczenie, powodującego dodatkowe koszty publicznych zakładów opieki zdrowotnej - a nawet zagrażającego ich likwidacją, komercyjnego obrotu wierzytelnościami przysługującymi w stosunku do tych zakładów, czyli innymi słowy ograniczenie handlu tzw. „wierzytelnościami szpitalnymi” (wyrok SN z 3 III 2017 r. I CSK 255/16 , z 21 IV 2016 r., III CSK 245/15 , z 20 IV 2016 r. V CSK 462/15, z 6 V 2016 r. I CSK 371/15).

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z 2 VI 2016 r., I CSK 486/15 taki właśnie charakter ma umowa konsorcjum zawarta nie w celu wspólnej realizacji zobowiązań wynikających z umowy podstawowej, tylko w celu uzyskania uprawnień do wierzytelności należnej z tytułu wykonania świadczeń z tej umowy wyłącznie przez jednego z uczestników konsorcjum. Prowadzi to bowiem do faktycznego obrotu wierzytelnościami pod „przykryciem” umowy konsorcjalnej i narusza obowiązek określony w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej.

Podobnie jak w sprawie I CSK 486/15, tak i w niniejszym przypadku z umowy o współpracy w ramach konsorcjów wynikało, że konsorcjum utworzone przez powodową spółkę oraz (...) S.A. miało mieć charakter wyłącznie finansowy. (...) S.A. w ogóle nie uczestniczyła ani w całości, ani w części w wykonaniu zamówienia publicznego. Zawarte ze Szpitalem umowy były realizowane wyłącznie przez powodową spółkę (§ 5 ust 2 oraz § 6 ust 4 umowy, dołączone do pozwu faktury, zamówienia) . Do istoty konsorcjum należy natomiast współpraca (współdziałanie) jego uczestników, którzy wspólnie realizują umowę podstawową, jaka stała się przyczyną zawierania umowy konsorcjalnej. Tego nie ma w umowie o współpracy z dnia 15 III 2012 r. . Podział obowiązków jest taki, że całość umowy zawartej w trybie zamówienia publicznego realizuje powód , spółka (...) zajmuje się wyłącznie zadłużeniem zamawiającego, do czego nie potrzebne jest w ogóle zawieranie umowy konsorcjum. W umowie łączącej powodową spółkę z (...) S.A. chodzi jedynie o zabezpieczenie płatności za sprzedane produkty, ze wskazaniem jako wierzyciela tej ostatniej spółki , co przeczy istocie konsorcjum i wykracza poza przesłanki swobody umów określone w art. 353¹ k.c.. W takiej postaci prowadzi do zmiany wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 u.d.l. bez wymaganej zgody organu tworzącego publiczny zakład opieki zdrowotnej i jest nieważna, z mocy art. 54 ust. 6 ustawy o działalności leczniczej.

Nie oznacza to jednak bynajmniej , jak w uzasadnieniu swojej apelacji podnosi pozwany, że spełnione przez spółkę (...) S.A. na rzecz powodowej spółki w oparciu o postanowienia § 5 ust 4 tej nieważnej umowy świadczenie, polegające na zapłacie za dostarczony jej towar , doprowadziło do wygaśnięcia długu głównego tj. zobowiązania Szpitala, gdyż ustawodawca w art. 54 ust 5 reglamentuje wyłącznie czynności polegające na zmianie wierzyciela publicznego zakładu opieki zdrowotnej a nie na możliwości zapłaty za cudzy dług.

Apelujący w ogóle nie bierze pod uwagę tej okoliczności , że skoro świadczenie ewentualnie spełnione przez (...) S.A. na rzecz powodowej spółki zostało zrealizowane na podstawie nieważnej z mocy art. 54 ust 6 ustawy o działalności leczniczej umowy o współpracy w ramach konsorcjów to było świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. , podlegającym zwrotowi na rzecz członka konsorcjum , w związku z czym nie mogłoby skutkować wygaśnięciem zobowiązania pozwanego publicznego zakładu opieki zdrowotnej (patrz wyroki SA w Warszawie z 8 I 2016 r. I ACa 287/15, z 4 XI 2016 VI ACa 905/15 , z 22 II 2017 r. VI ACa 1941/15, z 14 III 2017 VI ACa 2031/15, z 21 III 2017 r. VI ACa 46/16, z 30 VIII 2017 r. VI ACa 758/16, Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 18 XII 2015 r. I ACa 824/15). Ponadto jak stwierdził to w sposób jednoznaczny Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 III 2017 r. wydanym w sprawie I CSK 255/16 : „Zastosowanie art. 356 § 2 k.c. należy uznać także za wyłączone na podstawie art. 54 ust. 5 i 6 u.d.l. w odniesieniu do zapłaty przez osobę trzecią na rzecz wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej, uiszczonej w związku z jakąkolwiek czynnością prawną mającą na celu zmianę wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej dokonaną bez wymaganej zgody podmiotu tworzącego. Przesądza o tym omówiony wyżej cel i zakres regulacji art. 54 ust. 5 i 6 u.d.l. Przepisy te uzależniają skuteczne dokonanie czynności prawnych, których skutkiem, choćby tylko pośrednim, jest zmiana wierzyciela, od decyzji podmiotu tworzącego. Dopóki brak wymaganej zgody podmiotu tworzącego, dopóty zatem nie można dopuścić, na żadnej podstawie, zastąpienia - w szerokim funkcjonalnym tego słowa znaczeniu - dotychczasowego wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej innym podmiotem; także więc-jak przyjął Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 446/15, i 21 kwietnia 2016 r., III CSK 245/15 - na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, a taką możliwość otwierałoby stosowanie art. 356 § 2 k.c. do zapłaty uiszczonej w związku z dokonaną bez wymaganej zgody czynnością mającą na celu zmianę dotychczasowego wierzyciela.”.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić należy, iż nie doszło do wygaśnięcia zobowiązania pozwanego Szpitala polegającego na zapłacie za dostarczone mu przez powoda w ramach zawartych z nim umów produkty medyczne , a tym samym zgłoszone w niniejszej sprawie roszczenia tak jak przyjął to sąd I instancji zasługiwało na uwzględnienie na podstawie art. 535 k.c.

Odnosząc zarzutów dotyczących nie uwzględnienia przez Sąd Okręgowy wniosku pozwanego o odstąpienie od obciążania go kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c. to podnieść należy, iż w żaden sposób nie zostały one uzasadnione. W związku z powyższym wystarczy stwierdzić, iż Sąd Apelacyjny w całości popiera argumentację przedstawioną w tym zakresie w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przez sąd I instancji. Dodatkowo za słuszne uznaje stanowisko powoda, iż w dużej mierze do wysokości tych kosztów przyczynił się sam apelujący wnosząc całkowicie bezpodstawny sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym opierający się de facto na jednym zarzucie przedwczesności powództwa wobec niewyczerpania postępowania mediacyjnego, w sytuacji gdy powód oczekiwał na zapłatę za dostarczony towar już rok, a co do części należności nawet 1,5 roku (terminy płatności faktur od 14 VIII 2014 r. do 29 IV 2015 r.). Generowało to dodatkowo wyższe koszty zastępstwa procesowego - § 3 rozporządzenia MS z 22 X 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015.1804 z późn. zm.) jak i konieczność poniesienia przez pozwanego kosztów całej opłaty od pozwu, a nie jej ¼ (art. 79 ust 1 pkt 2 c) u.k.s.c.).

Sąd Apelacyjny nie ma wątpliwości, iż z uwagi na rodzaj prowadzonej działalności (świadczenie usług medycznych), system jej finansowania (z budżetu Skarbu Państwa), jej ramy organizacyjne i prawne, pozwany Szpital nie jest typowym przedsiębiorcą działającym na otwartym rynku, jest podmiotem szczególnym w stosunku do przedsiębiorstw komercyjnych, tym niemniej jednak nie może z tego tytułu rościć sobie praw do stałej ochrony sądowej prowadzącej się do każdorazowego zwalniania go z obowiązku ponoszenia kosztów procesu. Przyjęcie powyższego rozwiązania wypaczałoby bowiem sens art. 102 k.p.c. odwołującego się do szczególnie uzasadnionych wypadków, a więc sytuacji wyjątkowych, a nie typowych dla danego podmiotu (Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I str. 768 pod red. A. Zielińskiego). Oznaczałoby regulę zgodnie z którą publiczne jednostki służby zdrowia z uwagi na doniosłość dla społeczeństwa świadczonych przez nie usług i trudności w ich finansowaniu ze środków publicznych, zostałyby uprzywilejowane, pomimo braku ku temu regulacji ustawowej. Poza tym należało mieć na uwadze, że sytuacja ekonomiczna pozwanego nie jest wyjątkowa na tle innych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, które jednak swoje zobowiązania realizują.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji.

SSA E. Klimowicz-Przygodzka SSA R. Obrębski SSA M. Miąskiewicz